

LA VIDA DE SANT BENET

Introducció

La figura de sant Benet la podem abordar des de dos vessants diferents, en podem presentar dos retrats complementaris. El retrat espiritual, que ens fa mirar l'home des de dins, i que trobem esbossat bàsicament en la seva Regla per als monjos, en el seu projecte de vida comunitària centrat en la recerca de Déu i el seguiment de Jesucrist. És un retrat inacabat, ja que Benet presenta la Regla com un text obert (cf. RB 73) que invita a anar més enllà, un projecte que hauran de completar els qui es decideixin a abraçar «les esplèndides armes de l'obediència» «per seguir Crist, el Rei veritable» (RB, pròleg 3). I el retrat biogràfic, el perfil del personatge, allò que externament ens ajuda a comprendre'l i a situar-lo. Aquest retrat el va pintar, uns quants anys després de la seva mort, el papa sant Gregori el Gran, en el seu llibre II dels Diàlegs, a partir de les notícies aportades per personatges que havien conegut sant Benet i hi havien conviscut. La Regla i els Diàlegs són dos textos que cal llegir sinòpticament, com dos miralls que permeten accedir al veritable rostre, a la veritable personalitat de sant Benet.

.....

Sant Gregori el Gran i el seu llibre dels Diàlegs

Convé presentar la figura de Sant Gregori el Gran i la seva obra dels *Diàlegs*, en tant que és la font única i privilegiada a través de la qual coneixem la vida de sant Benet, el seu itinerari humà, la seva biografia.¹

Gregori va ser papa del 590 al 604. Provenia d'una família senatorial romana i es va implicar a fons en la vida política i administrativa de la seva ciutat. No prou satisfet amb la seva carrera, es retirà a casa seva mateix, al Celio, per menar-hi vida monàstica. Reclamat pel papa Pelagi II (579-590), que l'ordenà diaca, hagué d'acomplir diverses tasques al servei de l'església de Roma —fou enviat com a «nunci» a Constantinoble— i, finalment, a la mort del papa, el clergat, el poble i el senat de la ciutat l'elegiren nou bisbe de Roma amb veu unànime. El seu coneixement del govern de la ciutat i l'experiència profunda de vida monàstica en feren un bisbe expert, compromès amb la seva comunitat i amb la seva ciutat, en una època complexa, convulsa i plena de canvis per a la ciutat del Tíber.

Entre el 593 i el 594 el papa escriu els *Diàlegs*. Es tracta d'una obra dividida en quatre llibres, en forma de diàleg amb un diaca de l'església de Roma, Pere, amb l'objectiu de fer publicitat de la vida i de les meravelles dels sants italians i donar així més prestigi a l'església local en uns moments difícils de crisi d'identitat i de valors, de recerca de les pròpies arrels, i establir punts de referència per a la vida cristiana del seu ramat confortant-lo amb l'exemple dels sants. L'exemple dels sants li havia servit ja per a il·lustrar els seus comentaris homilètics als evangelis, i igualment ara, en aquest recull de vides i de miracles, farà recurs abundant a l'Esclatúra per a actualitzar-la i interpretar-la de manera viva en l'encarnació que n'han fet uns personatges concrets, cristians convençuts: els sants. Els *Diàlegs*, doncs, responen a la preocupació pastoral del papa, al seu servei de bisbe. El recurs literari al diàleg en fa una obra viva, amena i àgil. Tanmateix, revelen el papa teòleg, que hi teixeix subtilment un veritable tractat d'escatologia cristiana, que presenta la vida cristiana com un itinerari que camina cap al seu sentit ple, cap a la seva obertura lluminosa en l'àmbit diví. I és que en Gregori, com en tots els Pares de l'Església, teologia, espiritualitat i preocupació pastoral formen un tot harmònic i complementari.

Dels quatre llibres dels *Diàlegs* ens interessa el segon, dedicat tot sencer —a diferència dels altres— a un sol personatge, Benet de Núrsia. Dins el pla de l'obra sencera, per tant, —un pla que ara no ens podem aturar a comentar— és clar que el lloc principal el reserva per a Benet. Imaginem un retaule, amb una imatge central d'un sant més destacada, envoltada d'altres imatges de sants que li fan companyia i que fan convergir les nostres mirades cap a la imatge central. Es tracta d'una obra retòricament ben pensada, ben estructurada, malgrat el seu to i el seu estil aparentment pràctic i popular.

Pel que fa als miracles, l'element més destacat de les biografies dels sants en l'obra de Gregori i en l'hagiografia contemporània, hem de pensar en l'evangeli de sant Joan. Els miracles, que són

¹ Tinc en compte la introducció al llibre dels *Diàlegs* d'Adalbert de Vogüé. En segueixo igualment la seva versió crítica del text original llatí: Grégoire le Grand, *Dialogues*, Sources Chrétiennes 251, París 1978. Pel que fa la versió catalana, segueixo la de Bernabé Dalmau: Sant Gregori el Gran, *Benet, l'home de Déu*, Publicacions de l'Abadía de Montserrat 1997.

en primer lloc una crida al gust pel meravellós dels cristians senzills, són també i sobretot signes que remeten a una realitat més profunda, que volen dibuixar el perfil interior del personatge, la seva biografia espiritual. Els signes, en concret els miracles de Benet, volen expressar simbòlicament la veritable identitat del sant, de l'home de Déu, fent aparèixer a la superfície de l'anècdota històrica i biogràfica el segell de la bellesa de Déu inscrit en el seu cor. La finalitat pedagògica i fins i tot moralitzadora d'aquestes vides de sants no es pot deslligar de la dimensió estètica, que situa la vida cristiana en l'àmbit de la gratuïtat i del do. Al cap i a la fi, amb la companyia dels sants es tracta d'arribar a tenir un besllum, a fer un tast de la Bellesa en majúscules que és Déu. Al meu entendre, aquesta darrera frase resumeix perfectament la intencionalitat de l'autor en escriure la vida de sant Benet amb el corollari de les vides de tots els altres sants que l'acompanyen.

Hem de fer un darrer apunt a la veracitat o historicitat de la narració gregoriana sobre sant Benet. Atenent als personatges reals que donen testimoni de la vida del sant —i que Gregori cita expressament com a fonts fidedignes (cf. Diàlegs II, pròleg)— o que s'hi entrecreuen en la narració, i als fets històrics concrets i datables que hi apareixen —la fam dels anys 537-538, la visita del rei Tòtila el 546, etc.— s'ha d'admetre la historicitat de les dades fonamentals que marquen l'itinerari de Benet: el seu naixement a Núrsia d'una família de bona posició cap al 480, els seus estudis a Roma, la seva conversió i anada al desert de Subiaco, la seva irradiació com a mestre espiritual i finalment com a pare de monjos amb la fundació d'un aplec de dotze petits monestirs a la mateixa zona de Subiaco, la seva ascensió a Montecassino vers el 429 on s'estableix definitivament, on madura i escriu en forma de Regla la seva llarga experiència com a monjo i pare de monjos, i on finalment mor un 21 de març d'un any difícil de precisar entre el 547 i el 560.

La vida de sant Benet

«Hi hagué un home de vida venerable, Benet de nom i beneït per la gràcia» (Diàlegs II, pròleg 1). Així comença sant Gregori el relat de la vida i miracles del seu biografat. Una frase que enclou tot un programa i que com passa en els caplletres dels bells manuscrits ens informa de manera resumida del contingut de tot el conjunt. Destaquem les paraules «home», «vida», «Benet» (*benedictus*, nom i participi alhora) i l'ablatiu agent «*gratia*». La frase, en llatí, té molt més dinamisme: «Fuit vir vitae venerabilis gratia Benedictus et nomine». Aquest començament recorda, no per casualitat, la presentació que fa la Bíblia d'altres grans personatges, sobretot dos: Job «vir erat in terra Hus nomine lob simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malo» (Jb 1,1), i Joan Baptista: «fuit homo missus a Deo cui nomen erat Iohannes» (Jn 1,6). Job, un personatge molt estimat pel papa sant Gregori, al qual dedica la seva obra exegètica sens dubte més important, els *Moralia in Iob*, paradigma de la fidelitat posada a prova en el sofriment viscut com un camí de coneixement de Déu, i Joan Baptista, model de tots els qui se'n van al desert per aprendre a discernir la presència de Déu. Un home amb una vida «venerable», això és, susceptible de ser proposada com a exemple per als altres: una vida paradigmàtica, un mirall. El nom conté el secret de la identitat i de la missió del personatge: Benet, que vol dir beneït i destinat a ser benedicció per als altres. I és ací on la història de Benet s'inscriu des dels seus inicis en l'òrbita d'un altre gran personatge bíblic, igualment paradigmàtic pel fet de ser el pare de tots els creients: Abraham, beneït per Déu i enviat per ell a ser benedicció per a tots els pobles (cf. Gn 12,2). «*Gratia benedictus et nomine*»: *gratia*, la paraula clau, una clau que obre les portes de la gratuï-

.....

tat, de la bellesa i del do com el marc o paisatge per on es desplegarà la vida de l'home de Déu Benet.

Per explicar-vos el relat d'aquesta vida em valdré de tres punts de referència geogràfics, tres paisatges que la jalonen i esdevenen símbols, més enllà del seu abast geogràfic, del desplegament interior del personatge. Aquests tres punts, veritables llocs «teològics», llocs de la gràcia per a entendre Benet, són: Roma, Subiaco i Montecassino.

També els evangelistes, sobretot Lluc —un cop més ens surt a l'encontre la subtileza bíblica del narrador Gregori, que entén Benet en continuïtat amb els grans personatges bíblics—, presenten la «vida» de Jesús com un viatge, com un itinerari, com una pujada: de Galilea a Jerusalem. Una pujada física que ens remet a una altra mena de pujada que té en compte tot l'home i que l'arrossega vers el seu cim, vers la seva plenitud. És així també en sant Benet: de Roma a Subiaco, i de Subiaco encara més amunt, a Montecassino i de Montecassino «per un camí rutil·lant de llumeneres» (Diàlegs II, 37, 3) vers el cel.

1. Roma

La primera notícia concreta que ens forneix el narrador és la pàtria de Benet. Prové d'algun lloc de la província de Núrsia (al nord-est de la ciutat de Roma) d'una família benestant —no és fàcil la traducció de l'expressió llatina *liberiori genere*—. En el moment de començar el relat se'l troba cursant estudis liberals d'humanitats a Roma. Roma, centre d'una societat decadent, d'un imperi que s'esfondra, centre d'un món convuls que canvia, continua sent un focus de cultura i d'espiritualitat, gràcies sobretot al cristianisme emergent, que es troba en expansió en les grans ciutats i que esdevé el nou canemàs per al teixit de les joves societats emergents de les ruïnes de l'imperi romà. Sant Gregori, en descriure aquesta etapa inicial de l'itinerari de Benet, empra una expressió molt interessant: «havia estat enviat —*traditus fuerat*—» (Diàlegs II, pròleg 1). Aquest passiu, que en el llenguatge de l'Esriptura té un significat teològic molt fort, indica que aquesta etapa era crucial i necessària —volguda per Déu— per tal que Benet pogués discernir el seu camí.

De l'estada de Benet a Roma no en sabem res més. L'hi acompanyà la seva dida, i probablement s'hostatjava en una possessió familiar a la ciutat. La tradició ha conservat la seva memòria en un bonic racó del Trastevere, a l'actual plaça de la Piscinula, en la petita i antiga basílica de *San Benedetto in Piscinula*, construïda, sembla, sobre la memòria d'aquest seu sojorn a la ciutat durant la seva època d'estudiant.

L'expressió *retraxit pedem* que empra sant Gregori per indicar el desencís de Benet dels estudis i el seu abandó dels afers mundans, no ens hauria d'enganyar, però. L'empremta de formació humanística que rep Benet a Roma romandrà per sempre. Serà de fet el fonament del seu seny i de la seva saviesa a l'hora de legislar sobre la convivència fraterna i l'art de conjoinar maneres de ser diferents i temperaments oposats amb vista a una sola finalitat: el bé comú. També literàriament es nota la forja de l'estudiant en la redacció de la Regla. El text de Benet, aparentment senzill, revela coneixements de retòrica i, com la defineix el mateix Gregori, es caracteritza per la seva discreció i per la claredat del seu llenguatge «*discretionem praecipuam, sermone luculentam*» (Diàlegs II, 36).

.....

Roma, la plaça del món, esdevé per a Benet el lloc del primer discerniment, el lloc teològic de la primera crida, el lloc on la gràcia del seu nom comença a escriure la història de la seva vida i de la seva missió. El capítol 58 de la Regla, on Benet parla del discerniment dels esperits, de com l'ancià espiritual ha d'ajudar el candidat a la vida monàstica a purificar i dilucidar el seu camí, deu molt segurament a aquesta etapa romana, a aquesta experiència forta personal seva quan es troba confrontat a quelcom —els estudis— que pot afalagar-lo, i a una crida interior que l'empeny a anar més enllà.

2. Subiaco

Subiaco, 70 quilòmetres a l'est de Roma, situat a la vall alta del riu Aniene, afluent del Tíber, un lloc solitari i agrest, és el marc geogràfic de la segona etapa, la més decisiva en la vida de Benet. El nom *sub lacum* fa referència al conjunt de tres llacs artificials que Neró hi va fer construir per embellir i proveir la seva vil·la. Benet tria una cova, un lloc amagat, per al seu desert particular. La inaccessibilitat del lloc li assegura la soledat tan desitjada. Abans, però, hi ha una etapa intermèdia o prèvia: el seu breu sojorn al llogarret d'Affide (avui Affile), vuit quilòmetres al sud de Subiaco, on Benet es retira amb la seva dida tot just abandonats els estudis i la vida romana «prudentment ignorant i sàviament indocte» (Diàlegs II, pròleg 1). Ací —com el Canà de l'evangeli de Joan (c. 2), escenari del primer signe o miracle de Jesús— Gregori situa el primer signe, el primer miracle de Benet. Si la presència d'una dona —Maria, la mare de Jesús— va ser decisiva per a aquell primer miracle de Canà, també ho serà, encarnada per la dida, en aquest primer miracle de Benet. Gregori ens el conta amb tota mena de detalls. M'hi aturo, pel seu caràcter iniciàtic i pel seu valor altament simbòlic. La dida havia manllevat un sedàs de terrissa per a garbellar el blat. En un descuit, el sedàs li relliscà de les mans i es trencà. Benet se la trobà plorant, desfeta sobre els bocins del sedàs. Amb la seva sola pregària aconseguí l'impossible: reconstruir el sedàs i consolar la dida. L'autor no s'està de remarcar la compassió i la tendresa de Benet. Aquest sedàs, penjat simbòlicament a la portalada de l'església del lloc, ens dóna una clau important del projecte benedictí, just a les portes de l'etapa decisiva de Subiaco: reconstruir l'home, la dona trencats, un projecte de comunió mitjançant l'exercici de la tendresa i de la pregària. Trobem apuntada ací la missió de l'abat en la Regla benedictina i l'objectiu del seu projecte comunitari: refer el camí de la comunió mitjançant l'obediència concretada en el servei als germans (cf. RB, pròleg 2), comunió a un doble nivell, personal —unificació interior— i comunitari —crear una comunitat de germans, una veritable *koinonia*, això és, un projecte cenobític. Al final de l'itinerari de sant Benet, per subratllar la importància de la tendresa i de la llibertat que neixen de l'amor, retrobarem la dona —com la retroba Jesús al Calvari també al final del seu itinerari— en la figura de la seva germana Escolàstica que vol acomiadar-se'n sentint ja propera la mort. Les llàgrimes d'una dona, expressió d'amor i de tendresa, les de la dida i les d'Escolàstica, relliguen tot l'itinerari de Benet, tot el seu projecte de comunió interpersonal i d'unificació interior.

La fama d'aquest primer miracle l'empeny decisivament a la soledat, ara sí, tot sol, havent trencat els lligams afectius amb la seva dida —uns lligams que li caldrà refer, com hem dit, per consolidar el seu projecte—. A Subiaco, en el seu lloc amagat, el troba el monjo Romà, membre d'una comunitat monàstica propera. Gregori consigna el nom de l'abat Adeodat, autor d'una regla per la qual es regeix el monestir de Romà. És una dada contextual important: Benet inscriu

el seu projecte personal de recerca de Déu en el marc d'una tradició fecunda ja existent, que és com una font d'aigua que raja abundant i transparent —d'acord amb la descripció gregoriana del lloc de Subiaco (cf. Diàlegs II, 1, 3)—. En aquesta tradició, els diferents estils de viure la vida monàstica estan molt marcats per la personalitat concreta de l'abat del lloc: el monestir de Romà es regeix per la Regla del seu abat, i la Regla que escriurà sant Benet serà d'entrada una regla més, una concreció més d'una manera d'entendre i viure la vida monàstica molt personal en el marc d'una tradició viva. Romà, doncs, dóna l'hàbit de monjo a Benet i té cura del seu manteniment.

El llibre II dels Diàlegs ens conta una bella anècdota d'aquest període amagat de la vida de Benet. Un prevere d'un lloc apartat li fou enviat per Déu per a socórrer-lo el dia Pasqua. Benet, que ni tan sols sabia que fos Pasqua, s'alegrà i reconegué plenament el sagrament Pasqual en la visita inesperada del germà i en l'àpat compartit: «Sé que avui és Pasqua, perquè he merescut de veure't» (Diàlegs II, 1, 7). És un altre tret significatiu que marcarà indeleblement el dinamisme de l'acolliment mutu en la Regla de sant Benet (vegeu sobretot el capítol 53). El segon signe de la vida de Benet subratlla la dimensió de l'acolliment com a sagrament de la Pasqua, i es complementa bé amb els valors de la tendresa i de la comunió subratllats en el signe iniciàtic del sedàs trencat. Aquest intercanvi pasqual li serveix a Gregori per marcar un nou canvi de rumb en l'itinerari de Benet. A partir d'ara la seva vida amagada començarà a irradiar, primer entre els pastors i la gent senzilla de la rodalia, i més tard entre els cercles monàstics propers. Fins i tot els monjos d'un monestir (Vicovaro?) el reclamen per tal que els faci d'abat, una experiència que no reeixirà, en part per la mala voluntat dels monjos, en part per la manca d'experiència del novell abat: els monjos intentaren enverinar-lo amb el vi de taula, però al senyal de la creu feta per l'home de Déu en el moment de la benedicció, el vidre que contenia el vi esclatà en bocins (Diàlegs II, 3).

Benet se'n torna «al lloc de la seva estimada solitud per a viure amb si mateix, sol davant la mirada del qui ho veu tot» (Diàlegs II, 3, 5). El seu itinerari, tanmateix, ha arribat a un punt de maduresa important. La seva irradiació comença a donar fruits. «El sant home —explica Gregori— anà creixent en virtuts i miracles en la solitud i foren molts els qui aplegà en aquell lloc al servei del Déu totpoderós» (Diàlegs II, 3, 13). Comença a concretar el seu projecte, és el moment d'una nova opció. De la vida solitària a la vida en comunitat: estableix dotze monestirs amb dotze monjos cadascun. Es tracta d'una petita congregació en la qual les comunitats, cadascuna amb el seu abat, poden ajudar-se i estimular-se en el servei de Déu.

Gregori vol presentar-nos Benet com un home sant en la línia dels grans personatges —els justos— de la Sagrada Escripura: «estava ple de l'esperit de tots els justos» precisa (Diàlegs II, 8, 8). Tres miracles, especialment, d'aquesta època, el fan aparèixer com a nou Moisès —legislador—, com a nou Eliseu —profeta— i com un altre Pere, cap del nou poble de Déu (Diàlegs II, 5, 6 i 7). Així Benet, com Moisès, fa brollar aigua d'unes roques, en un indret alt, per al bé dels monestirs que havien de baixar fins al llac per un camí perillós i recupera del fons del llac, com Eliseu, el mànec d'un falcastre. I per salvar el petit monjo Plàcid caigut en les aigües de llac, farà que el monjo Maur camini sobre l'element líquid, com Pere, sense enfonsar-se: el petit Plàcid, però, dirà que ell no va veure pas Maur que l'estirava del llac, sinó el mateix pare Benet. Pere, Moisès i Eliseu tenen en comú el fet de ser guies i referents de les comunitats respectives, la de Moisès (i Eliseu) centrada en la Torà i el culte al Senyor, la de Pere centrada en l'Evangeli i en el segui-

.....

ment del Crist. Aquesta visió tan unitària de l'Escriptura que té Gregori, i que té també Benet a la Regla, subratlla l'ideal d'una vida unificada entorn del misteri pasqual del Crist.

L'enveja del prevere Florenci o, si es vol, els conflictes amb l'església local, posen fi a aquesta etapa decisiva de Benet a Subiaco i marquen un nou tombant. L'èxode, com a experiència espiritual, segons l'Escriptura, es fa present també en el seu itinerari. El seu projecte perilla d'ensorrar-se, i decideix obrir-se a nous horitzons. Se'n va doncs, amb un grup de deixebles, i emprèn el camí del sud, cap a les altures de Cassino, a 140 quilòmetres de Roma.

3. Montecassino

Ací, sobre les runes d'un santuari pagà dedicat a Apol·ló, Benet edificarà un gran monestir, que serà la concreció madurada i definitiva del seu projecte de vida monàstica. Gregori parla d'una muntanya alta «*excelsi montis*», amb un cim que s'estira cap al cel «*ad aera cacumen tendit*» (Diàlegs II, 8, 10). Una geografia física que apunta a la geografia del cor, la geografia espiritual de l'itinerari benedictí: de la confrontació a la plaça pública —Roma— a la solitud del desert —Subiaco—; i d'aquests dos pols en tensió, la síntesi d'un projecte de vida en comunitat —Montecassino— que tendeix vers les altures com a horitzó definitiu de l'home.

Gregori narra amb tota mena de detalls la construcció del monestir com una tasca que implica tots els germans i en la qual el diable intervé provant de fer-la fracassar. La construcció material del monestir remet a la construcció espiritual de la comunitat, al projecte en comú, tasca laboriosa i delicada que demana el compromís i la col·laboració dels germans sense excepcions, i que es fa en el servei mutu de la caritat sostingut per la pregària continuada. Aquesta tasca, aquest projecte comú Benet el plasmarà en la seva Regla per als monjos «remarcable per la seva discreció i molt clara de llenguatge» (Diàlegs II, 36). La referència que aporta Gregori sobre la Regla ha permès identificar el Benet del llibre II dels Diàlegs amb l'autor de la Regla dels monjos. És de fet l'única base segura que en tenim, a banda d'alguns detalls del llibre II que fan pensar en prescripcions concretes de la Regla. La Regla, diu Gregori, és el mirall que reflecteix la imatge del rostre interior, del perfil humà i espiritual de Benet, ja que «no pogué pas ensenyar altrament de com visqué» (Diàlegs II, 36). En aquest punt el retrat espiritual de Benet i el seu perfil biogràfic es retroben feliçment.

Durant el període de Montecassino té lloc la trobada de Benet amb el rei got Tòtila, que Gregori descriu no sense un punt d'humor. Els gots dominaven Itàlia, i a més eren arrians. Deu ser per això que Gregori, a través del seu biografiat, ridiculitza el personatge i el fa humiliar-se davant l'home de Déu que en prediu la propera desfeta (cf. Diàlegs II, 14 i 15). Des de Montecassino, encara, Benet envia germans a fundar un nou monestir a Terracina (Diàlegs II, 22).

En dos capítols molt interessants, el XVII i el XXII respectivament, Benet parla de la destrucció del seu monestir de Montecassino, fet que s'esdevingué el 577 a mans dels llombards, i en l'altre envia una petita comunitat a fundar i construir un nou monestir, a Terracina: ell mateix, Benet, en somnis, indica el lloc i la disposició de les estances necessàries —s'esmenten en concret l'oratori, el refector i l'hostatgeria—. El dinamisme complementari d'aquesta destrucció —construcció suggereix la tasca de la construcció de la comunitat com a projecte comú que Benet afronta i perfila en la Regla.

.....

Sentint propera la mort, Escolàstica, una germana de Benet consagrada a Déu des de la seva infantesa —la tradició els fa bessons— expressa el desig de trobar-se amb ell —acostumaven a fer-ho un cop l'any—. La trobada té lloc en una dependència del monestir de Benet, a prop de la porta (Diàlegs II, 33). Ell té la intenció de retornar al seu monestir per a fer-hi nit, tal com mana la Regla, però Escolàstica desitja allargar la conversa tota la nit, a tall de comiat. Benet s'hi oposa, i Escolàstica esclata en plors, provocant amb les seves llàgrimes i la seva pregària una forta tempesta que obliga l'abat a restar amb la seva germana tota la nit. Gregori és contundent: «fou més poderosa la qui estimava més», perquè Déu és amor. Es tracta d'un altre signe important en la vida de Benet, en tant que prepara el seu traspàs, la culminació del seu itinerari. Aquest signe i el del sedàs trencat són com la porta d'entrada i la porta de sortida del camí de l'home de Déu. Un camí posat sota el signe de la dona, sota el signe de la tendresa.

Poc abans de la seva mort, després de la trobada amb la seva germana, Benet, mentre prega tot vetllant de nit, té la visió de tot el món «com recollit en un raig de llum» (Diàlegs II, 35, 3). El camí de la reconciliació i de la unificació interior fa possible aquesta mirada senzilla i lluminosa sobre la realitat integrant-la i recollint-la en la llum de Déu com a expressió de la seva Bellesa infinita. És la llum que, vessant-se des de dalt, foragita totes les tenebres del món, és Crist, cercat i trobat en la pregària i en el servei dels germans. Amb aquest signe Gregori ens mostra la finalitat de la vida monàstica per a Benet —i per a ell mateix—: retornar a la comunió amb Déu l'home sencer reconciliat amb la realitat que l'envolta.

La mort de Benet, esdevinguda un 21 de març —data corroborada per una llarguíssima tradició litúrgica als monestirs—, evoca el ritual de la professió del monjo descrit en el capítol 58 de la Regla. Mor dempeus, entre paraules de pregària, sostingut per dos dels seus germans, a l'oratori, havent rebut el Cos i la Sang del Senyor. Poc abans havia predit la seva partença indicant fins i tot el senyal que la faria conèixer als absents: un camí «encatifat de draperies i rutil·lant de llumeneres in comptables, que del seu monestir pujava recte cap a l'Orient» (Diàlegs II, 37, 3). Fou sepultat a l'oratori de Sant Joan Baptista, que ell mateix havia aixecat en el lloc de l'antic altar d'Apol·ló, al cim de Montecassino.

Actualitat de sant Benet

Sant Gregori el Gran proposa la vida de Benet com un mirall en un moment de canvis profunds en una societat que veu remogudes les seves estructures més profundes. L'ocultament del cos de l'home de Déu als peus de l'altar de sant Joan Baptista, Precursor del Senyor i paradigma de la vida amagada en el desert com a signe profètic de la presència de Crist, just en el lloc d'una antiga ara pagana, és un signe eloqüent de la capacitat regeneradora que pot tenir el cristianisme sàviament encarnat en la vida. Benet i el llegat que ens deixa, la Regla viscuda al llarg dels temps, n'és un exemple. Ahir com avui Benet i el seu projecte poden ser proposats com a ideal de bellesa i de comunió, com a fonament d'unes relacions interpersonals lliures, responsables i integrades. Deu ser això el que ha preservat la joventut d'aquest text, la Regla benedictina, vell de quinze segles juntament amb l'esperit —que era l'esperit de tots els justos— del qui la va escriure per a donar-nos «si més no un començ de vida monàstica» (RB 73, 1).

.....